

Neuzen op scherp: speurhonden in de strijd tegen Japanse duizendknoop

Hondentrainer Jan Reuvekamp met een van zijn speurhonden

WUR-onderzoeker invasieve exoten Chris van Dijk ziet potentie

We hebben mogelijk een nieuw wapen in de strijd tegen Aziatische duizendknopen: de hond. Volgens hondentrainer Jan Reuvekamp en de Wageningse onderzoeker Chris van Dijk kunnen de trouwe viervoeters niet alleen getraind worden om voor de politie verboden middelen op te duikelen; de dieren zouden met hun scherpe neus ook (delen van) de invasieve woekerplant kunnen vinden.

Auteur: Karlijn Klei

Volgens Chris van Dijk, onderzoeker Plant en Milieu aan Wageningen University & Research (WUR), laten experimenten in binnen- en buitenland zien dat getrainde speurhonden de invasieve exoten kunnen opsporen. In Engeland en Ierland worden hier zelfs al actief honden voor ingezet. 'Dat komt onder meer doordat daar het niet vermelden van de aanwezigheid van duizendknopen op een perceel bij aan- en verkoop van vastgoed gezien wordt als een verborgen gebrek', vertelt Van Dijk, betrokken bij het Kennisnetwerk Invasieve Exoten, een platform voor het delen van informatie over invasieve exoten. 'Dat kan grote financiële consequenties hebben.' Het is dan ook geen wonder dat de Britten veel onderzoek doen naar manieren om Aziatische duizendknopen, waaronder de bekende Japanse duizendknoop, te lokaliseren en aan banden te leggen.

Mens versus hond

Hoewel op het niet vermelden van de aanwezigheid van de invasieve woekerplant in Nederland niet eenzelfde boete staat als in

 Chris van Dijk

 Wageningen University & Research

Aziatische duizendknoop

Naast de Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) komen in Nederland ook de uitheemse Sachalinse duizendknoop (*Fallopia sachalinensis*) en de bastaardduizendknoop (*Fallopia x bohémica*) voor. De bastaardduizendknoop is een hybride tussen *F. japonica* en *F. sachalinensis* en wordt in Nederland op steeds meer plaatsen aangetroffen. De drie soorten worden samen aangeduid als Aziatische duizendknopen.

Engeland en Ierland, menen Van Dijk en hondentrainer Jan Reuvekamp van Reuvekamp Dienstverlening dat de trouwe viervoeters ook goed van pas kunnen komen in onze strijd tegen Aziatische duizendknopen. 'Ook in Nederland heerst bij de aan- en verkoop van een kavel de angst dat er duizendknoop aanwezig is', vertelt Van Dijk.

Een eerdere studie, waarin het opsporen van de rijncentaurie (*Centaurea stoebe*) door mensen en honden met elkaar werd vergeleken, wees uit dat honden beter zijn in het ontdekken van kleine stukken plantmateriaal. Mensen presteren beter als het gaat om grote stukken (lees: hele planten). 'Dit onderzoek werd weliswaar gedaan met een andere plant, maar we kunnen deze kennis wel naar duizendknopen doortrekken', aldus Van Dijk. 'Voor het lokaliseren van grote, metershoge opstanden van de duizendknoop is de inzet van honden niet nodig; dat kan beter met het menselijk oog.' Tenzij het gaat om voor mensen moeilijk begaanbaar terrein, zo vult Reuvekamp aan. 'Dan komen de behendige viervoeters juist weer bijzonder goed van pas.'

Het duo stelt dan ook dat honden het beste ingezet kunnen worden op terreinen waar je de planten niet met het blote oog kunt zien. Op behandelde of gesaneerde locaties voor het vinden van eventueel achtergebleven stukjes wortelstok of stengel, bijvoorbeeld, én op grondstukken, zoals potentiële nieuwbouwlocaties, waar de duizendknoop nog niet ontdekt is. 'Er zijn altijd twijfelgevallen', legt Van Dijk uit. 'Denk aan bouwpercelen of ontwikkellocaties waar al veel grondwerk is gedaan. Daar kan de plant door die werkzaamheden per ongeluk onder de grond verdwenen zijn. Stel, iemand wil dit perceel kopen, met de wetenschap dat er duizendknopen waren, maar die je nu niet ziet. Wat dan? Dan begint de discussie. In dat

'Het lokaliseren van grote, metershoge opstanden kan beter met het menselijk oog'

soort situaties zou een speurhond een goede aanvulling zijn op een visuele schouw.'

Geur herkennen

De dieren leren de geur van de exoot te herkennen tijdens speciale trainingen. 'In zogenoemde line-ups wordt de honden middels beloningen aangeleerd de doelgeur (lees: die van de exoot) te verwijzen, en andere geuren te negeren', legt Van Dijk uit. Voor deze training worden potten met geperforeerde deksels gebruikt. De potten huizen verschillende 'verleidingsgeuren' die de honden in de praktijk tegen zouden kunnen komen, zoals die van andere planten en grondsoorten.

'De honden moeten de pot met de wortel of stengel van de duizendknoop – vers, gedroogd of bevroren – aanwijzen door ervoor te gaan liggen of zitten met de neus in de richting van de geur. Als ze het goed hebben, krijgen ze een beloning', legt Reuvekamp uit. 'Dit wordt net zo

Verbod duizendknoopgrond

Op 1 januari 2022 is het nationale handelsverbod op Aziatische duizendknopen in werking getreden. De Wet natuurbescherming (Wnb), waarop het handelsverbod is gebaseerd, hanteert een ruime definitie van 'verhandelen'. Hieronder vallen onder meer ook het 'onder zich hebben' en 'vervoeren'. Dit betekent dat ook een grondtransport waarin (misschien onbedoeld) delen van de plant aanwezig zijn, onder het verbod valt. 'Dit is een groot probleem bij onder andere grondbanken', vertelt Reuvekamp. 'Speurhonden zijn bij uitstek geschikt om de grond te controleren.' De belangstelling voor Reuvekamps duizendknoophonden is sinds het verbod dan ook toegenomen en er lopen al wat contacten om de dieren in te zetten, aldus de hondentrainer.

Een van de proefopstellingen waarmee honden opgeleid worden tot 'duizendknoopspeurder'

Meer weten over de duizendknoopspuurhonden? Of geïnteresseerd in het inzetten van de viervoeters tegen de Aziatische duizendknopen? Neem dan contact op met onderzoeker Chris van Dijk via chris.vandijk@wur.nl of Jan Reuekamp via reuekamp.jan@gmail.com.

lang herhaald totdat de hond weet: duizendknoopgeur is beloning. De hondentrainer voegt toe dat eerder onderzoek al liet zien dat de honden na voldoende oefenen de potten met de invasieve exoot foutloos weten aan te wijzen.

Als de honden geleerd hebben de geur van de duizendknoop in die gecontroleerde omgeving te herkennen, volgt een veldtraining. Reuekamp: 'Hierbij verstoppen trainers delen van de duizendknoop in afgesloten, geurdoorlatende zakjes op plekken als grasvelden, in parken, bossen en langs oevers. Oftewel, waar de plant van nature zou kunnen voorkomen. De

honden moeten deze opspeuren en verwijzen.' Met een herkenningsscore van 94 procent scoorden de honden ook bij de veldtraining goed, zo laat het duo weten.

Potentie

Hoewel het onderzoek nog in de kinderschoenen staat, blijkt volgens Van Dijk en Reuekamp uit de experimenten zonder twijfel dat speurhonden getraind kunnen worden om de geur van Aziatische duizendknopen te herkennen, én dat ze die in praktijksituaties succesvol weten te lokaliseren. Recent schakelde ook het in Voorhout gevestigde hoveniers- en groenvoorzieningsbedrijf Hoek de hulp van speurhonden in - labradors Bliss en Bruce - om Aziatische duizendknopen aan te pakken.

In Nederland heeft Reuekamp nu vier honden getraind tot duizendknoopspuurder. De vierde is in oktober 2021 aan zijn opleiding begonnen. Omdat het gebruik van de trouwe viervoeters in de strijd tegen de invasieve exoot vrij nieuw is, zijn Van Dijk en Reuekamp op zoek naar

partijen die kunnen helpen en een praktijkproef met de speurhonden durven te wagen. 'Wij zien speurhonden als één van de instrumenten in de gereedschapskist tegen Aziatische duizendknopen', zegt Van Dijk. 'We zien de meerwaarde van de inzet van honden in, en we kunnen de effectiviteit ook onderbouwen en aantonen. Maar of men erop zit te wachten, dat moeten we nog maar zien.' Hoewel het zover nog niet is, zijn de kosten van het inzetten van speurhonden volgens Van Dijk en Reuekamp te overzien. Zelfs voor particulieren is het volgens het duo wel op te brengen.

